

Шляхи вдосконалення вивчення курсу оперативної хірургії та топографічної анатомії

В.М.Шимон, О.М.Вайнагій, А.А.Шерегій

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», медичний факультет,
кафедра загальної хірургії, травматології та ортопедії, оперативної хірургії та судової медицини
Ужгород, Україна

Реформування вищої освіти в Україні має на меті наближення до загальноєвропейських норм та створення умов для випуску конкурентоспроможних фахівців з можливістю працевлаштування в будь-якій країні світу. Метою дослідження було вдосконалення методів та підвищення ефективності оволодіння теоретичними знаннями і засвоєння практичних навичок студентами медичного спрямування шляхом поєднання класичних методів із сучасними напрямками засвоєння та перевірки знань студентів. Матеріал спостережень: вивчення статистичних даних та показників успішності студентів медичного та стоматологічного факультетів ДВНЗ «Ужгородський національний університет» у період з 2008 до 2012 р. на курсі топографічної анатомії та оперативної хірургії.

Ключові слова: вища освіта, тести, успішність.

ВСТУП

Реформування вищої освіти в ракурсі наближення до Болонської системи в Україні має на меті наближення до загальноєвропейських норм та створення умов для випуску конкурентоспроможних фахівців з можливістю працевлаштування в будь-якій країні світу. Іншою метою залишається підвищення рейтингу національної системи освіти та науково-педагогічних кадрів на європейському та на світовому рівні [1, 2, 3].

Саме ці засади покладені в основу нововведень, які сприяють входженню вітчизняних учбових закладів, серед них і медичного профілю, у систему Болонського процесу. Положення Болонського процесу чітко вимагають як структурно-організаційних змін, так і збільшення часового ліміту на самостійну підготовку сту-

дентів у напрямі до індивідуалізації роботи студента, а також запровадження виробничої практики в семестровий період для більш глибокого засвоєння теоретичних надбань та вдосконалення практичних навичок [2- 4].

Надзвичайно важливою задачею у формуванні фахівця лікарської спеціальності являється спрямування студентів у відповідному напрямі, а саме засвоєння повного обсягу теоретичних знань та досконале оволодіння практичними навичками, які базуються на теоретичній основі [1, 2, 4]. Програма курсу топографічної анатомії та оперативної хірургії включає вивчення обширно висвітлених тем, які життєво необхідні у практичній діяльності лікарів незалежно від їхнього профілю. Це особливості анатомічної будови органів та кінцівок, особливості та клінічне обґрунтування та правила проведення оперативного доступу різної локалізації та поверхнево основні патологічні ланки захворювань, травматичних ушкоджень, потребуючих хірургічного втручання.

Із року в рік обсяг інформації, необхідної для засвоєння, що передбачається програмою підготовки студентів-медиків, збільшується. Спираючись на власний досвід, який вказує на певні недоліки системи контролю знань, бачимо, що система часто не виступає стимулом для студентів відносно постійного навчання протягом навчального року, а самостійне опрацювання посібників, підручників та іншої додаткової літератури дає занадто низький рівень знань. Акцентування уваги на виключно тестовому контролі не є обґрунтованим, хоч і вимагає від студента медичного профілю засвоїти певний рівень базових знань, але клінічного мислення не розвиває.

При таких умовах навіть при «успішному» оволодінні базовим рівнем знань за результатами тестового контролю студент-медик виглядає біля ліжка хворого, у перев'язочній або маніпуляційній розгубленим, неспроможним адекватно оцінити обсяг інформації, отриманої в рамках клінічних

занять та виробити план подальшого лікування.

Метою дослідження було вдосконалення методів та підвищення ефективності оволодіння теоретичними знаннями і засвоєння практичних навичок студентами медичного спрямування шляхом поєднання класичних методів із сучасними напрямками засвоєння та перевірки знань студентів.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріалом спостереження стало вивчення статистичних даних та показників успішності студентів медичного та стоматологічного факультетів ДВНЗ «Ужгородський національний університет» у період з 2008 до 2012 р. на курсі топографічної анатомії та оперативної хірургії кафедри загальної хірургії з курсами травматології, оперативної хірургії та судової медицини.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

З метою підготовки до практичних занять студенти мають можливість використовувати навчальні посібники, затверджені Міністерством освіти та науки, які містять теоретичні розділи та тестові блоки відповідно до кожного розділу. Також до уваги студентів пропонуються численні методичні посібники, видані на кафедрі та які періодично оновлюються із сучасними доповненнями. Поруч із теоретичним блоком містять блок питань-відповідей до ситуаційних задач та тестові блоки. До кожної теми в методичних розробках для самопідготовки студентів до кожного заняття викладено короткий зміст теми заняття, анатомічні особливості будови відповідного органу, покази та алгоритм проведення тих чи інших оперативних втручань на вказаній ділянці.

Тестовий контроль за допомогою використання тестів різних рівнів складності надає можливість охопити максимально широкий обсяг теоретичного матеріалу, в стислі терміни опрацювати відповіді студентів та оцінити рівень знань студентів із зображенням об'єктивної картини. На відміну від точних наук застосування методу тестової оцінки знань як основного і єдиного методу визначення рівня знань призводить до спрощення оцінювання зі сторони викладача і нехтує розвитком клінічного мислення у студентів.

Першим етапом тестового контролю є вхідний рівень знань, далі це поточний тестовий контроль на кожному практичному занятті з подальшим розглядом теоретичного матеріалу та корекцією помилок допущених студента-

ми. Щоразу для забезпечення кращого засвоєння матеріалу робочої програми серед тестових завдань за даною темою включено декілька питань, які відносяться до попереднього розділу.

У кінці кожного семестру навчання нами проводиться контрольне тестування для бажаних поліпшити рейтинг студентів, який складається зі стандартних тестів для всіх студентів за всіма темами робочої програми. Уніфікований підхід забезпечується тим, що кожен студент отримує набір з одного пакета тестових завдань. Вірні відповіді даються шляхом внесення правильних варіантів на контрольній карті, яка зберігається до складання іспиту.

Досвід вирішення типових ситуаційних задач дозволяє студенту опанувати себе в критичній ситуації та не розгубитися при роботі з хворими та, розуміючи необхідність індивідуального підходу до пацієнту, приділити належну увагу плануванню оперативного втручання при потребі такого. На кожному практичному занятті студент вирішує п'ять тестових завдань та три ситуаційні задачі, при проведенні підсумкового модульного контролю по 10 тестових завдань та п'ять ситуаційних задач, охоплюючи всі розділи пройденого матеріалу.

Завдання, які стосуються особливостей анатомічної будови того чи іншого органу або ділянки тіла, максимально наближені до підкреслення клінічної значимості та значення при плануванні оперативного доступу, втручання.

Протягом усього періоду навчання, семестру ведеться карта успішності студента, яка відображає правильні відповіді на тестові питання та ситуаційні задачі. Вона дозволяє зберігати інформацію про засвоєння тем робочої програми кожним студентом протягом терміну навчання та вказує на ті питання, які слід оговорити повторно.

Така систематичність надає можливість вдосконалити контроль та самоконтроль студентів, підготувати їх до наступного складання ліцензійних іспитів «Крок-1» та «Крок-2».

Успішне вивчення курсу оперативної хірургії та топографічної анатомії неможливе без повноцінного методичного забезпечення, наявності макетів, плакатів тощо. Також важливим для вивчення оперативної хірургії є вивчення анатомічних орієнтирів. Із цією метою на кафедрі випущені методичні розробки «Топографічна анатомія та оперативна хірургія голови», «Топографічна анатомія та оперативна хірургія ділянки черева», «Топографічна анатомія та оперативна хірургія кінцівок», теоретична частина яких виділяє основні анатомічні ознаки та допомагає розібратися в техніці проведення оперативних втручань, їх алгоритм.

Враховуючи, що оперативна хірургія та топографічна анатомія для студентів вперше дає уяву про клінічні основи і є перехідним предметом від теоретичної до практичної медицини, дає уяву про хірургічний інструментарій, маніпуляційну операційну та про оперативні втручання в загальних рисах, то основною метою на даному етапі формування медичного працівника є необхідність навчити їх систематично і самостійно працювати над літературою та вказати на потребу постійного вдосконалення практичних навичок.

Протягом обох семестрів навчання проводиться епізодичний вибірковий контроль знань та умінь з набутих навичок, таких як використання хірургічного інструментарію за призначенням, в'язання вузлів та ін., що відображається у карті засвоєння практичних навичок студента. На нашу думку, такий вибірковий контроль у групах по різних навичкам сприяє кращому їх оволодінню, дає стимул для студентів усвідомлено засвоїти професійно необхідні основи, які необхідні у практиці лікаря будь-якої спеціальності.

Перелік 50 практичних навичок узгоджений із курсами загальної хірургії, травматології нашої кафедри та з іншими кафедрами факультету, госпітальної хірургії, пропедевтики внутрішніх хвороб та є базовими для підготовки до державного іспиту в кінці навчання на факультеті.

ВИСНОВКИ

Таким чином, комплексне вивчення курсу топографічної анатомії та оперативної хірургії повинно включати: тестовий контроль (поточний на кожному практичному занятті, підсумковий — у кінці кожного семестру та перед іспитом), який дозволяє швидко та об'єктивно оцінити рівень знань студента, вивільнити час для розгляду та вирішення ситуаційних задач та звернути увагу на практичні навички; вирішення ситуаційних задач, які дають змогу розвинути у студента клінічне мислення.

У медичних ВНЗ не може бути тестовий контроль альтернативою до інших форм перевірки рівня засвоєння матеріалу, передбаченого програмою, тільки одним з обов'язкових етапів контролю знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Желіба М.Д. Викладання предмету «загальна хірургія» за умов запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / М.Д.Желіба, С.П.Хіміч та ін. // Актуальні проблеми сучасної медицини. — Т. 6, вип. 1-2. — Полтава, 2006. — С. 310-311.
2. Крижановський Я.Й. Погляди на викладання курсу загальної хірургії в світі положень Болонсько-

го процесу / Я.Й.Крижановський, Г.В.Буренко, В.М.Меллін та ін. // Актуальні проблеми сучасної медицини. — Т. 6, вип. 1-2. — Полтава, 2006. — С. 320-323.

3. Методичні підходи до засвоєння практичних навичок з загальної хірургії студентами стоматологічного факультету / С.О.Мунтян, С.І.Баранник, М.М.Бондаренко та ін. // Актуальні проблеми сучасної медицини. — Т. 6, вип. 1- 2. — Полтава, 2006. — С. 337-339.
4. Подберезька Г.Г. Болонський процес і європейська складова у формуванні особливості студента // Матеріали IV науково-практ. конф. «Актуальні проблеми формування особливості студента — майбутнього лікаря». — К., 2004. — С. 118-119.

В.М.Шимон, О.М.Вайнагий, А.А.Шерегий.
Пути совершенствования изучения курса оперативной хирургии и топографической анатомии. Ужгород, Украина.

Ключевые слова: высшее образование, тесты, успешность.

Цель реформирования высшего образования в Украине — приближение к общеевропейским нормам и созданию условий для выпуска конкурентных специалистов с возможностью трудоустройства в любой стране мира. Целью исследования было совершенствование методов и повышение эффективности овладения теоретическими знаниями и усвоения практических навыков студентами медицинского направления путем сочетания классических методов с современными методами усвоения и проверки знаний студентов. Материал наблюдений: изучение статистических данных и показателей успешности студентов медицинского и стоматологического факультетов ДВНЗ «Ужгородский национальный университет» в период с 2008 по 2012 г. на курсе топографической анатомии и оперативной хирургии.

V.M.Simon, O.M.Vajnagij, A.A.Shereghy.
Ways of perfection of study of course of operative surgery and topographical anatomy Uzhgorod, Ukraine.

Key words: higher education, tests, success.

Reformation of higher education in Ukraine has for an object approaching to the European norms and conditioning for producing of solvent specialists, who will get an employment opportunity in be ever country of the world. Aim: perfection of methods and increase of efficiency of capture and mastering of practical skills theoretical knowledge by the students of medical aspiration by combination of classic methods with modern directions of mastering and verification of knowledge of students. Material of supervisions : study of statistical data and indexes of success of students of medical and stomatological faculties of «Uzhgorod national university» in a period from 2008 for 2012 on the course of topographical anatomy and operative surgery.

Надійшла до редакції 21.06.2013 р.